

תקנות לטיפול סביבתי בציוד חשמלי ואלקטרוני ובסוללות (יצרן ויבואן בהיקף מוגבל ומשווק בגודל מזערי), התשע"ד-2013

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 12(א) ו- 67(א) לחוק לטיפול סביבתי בציוד חשמלי ואלקטרוני ובסוללות, התשע"ב-2012¹ (להלן- החוק), באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות .1 בתקנות אלה-

"אדם קשור" - כל אחד מאלה וכן כל תאגיד הנשלט בידי אחד מהם:

(1) אדם השולט ביצרן, ביבואן או במשווק;

(2) תאגיד הנשלט על ידי יצרן, יבואן או משווק;

"במישרין או בעקיפין" - לרבות בכל אחד מאלה:

(1) באמצעות שלוח או נאמן;

(2) יחד עם אחר בשיתוף פעולה לפי הסכם;

(3) באמצעות זכויות המוקנות לפי הסכם;

(4) באמצעות החזקה או רכישה בידי חברת נאמנות, חברת רישומים או קרוב, כהגדרתו בחוק החברות, תשנ"ט-1999²;

"החזקה" - כהגדרתה בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968³;

"היקף מכירות שנתי" - כלל המכירות בשנה של ציוד חשמלי ואלקטרוני שעשה יצרן, יבואן או משווק, או אדם קשור לו, והכל במישרין או בעקיפין;

"מכירה" - לרבות מכירה סיטונאית;

"ציוד חשמלי ואלקטרוני" - למעט מנורות;

"שיעור מזערי" - ציוד חשמלי ואלקטרוני במשקל שאינו עולה על 1,000 קילוגרם ובלבד שמספר המוצרים אינו עולה על אחד מאלה:

(1) 25 מוצרים מקבוצות סיווג 1 ו-4;

(2) 200 מוצרים מקבוצות סיווג 2, 5 ו-6;

¹ ס"ח תשע"ב, עמ' 530.

² ס"ח תשנ"ט, עמ' 189.

³ ס"ח תשכ"ב, עמ' 234.

"שליטה" – היכולת לכוון, במישרין או בעקיפין, פעילותו של תאגיד; בלי

לגרוע מכלליות האמור, חזקה על אדם שהוא בעל שליטה בתאגיד –

(1) אם הוא מחזיק ביותר ממחצית הזכות להצביע באסיפה הכללית של חברה או באורגן מקביל לאסיפה כללית של תאגיד אחר, או מהזכות למנות דירקטורים בחברה או מהזכות למנות בעלי תפקידים דומים בתאגיד שאינו חברה;

(2) אם הוא מחזיק בזכות למנות בו מנהל כללי;

(3) אם הוא מחזיק ביותר משלושים אחוזים מזכות בתאגיד, ואין אדם אחר המחזיק יותר ממחצית מאותה זכות;

2. יצרן או יבואן בהיקף מוגבל (א) יצרן או יבואן של ציוד חשמלי ואלקטרוני יהיה יצרן או יבואן בהיקף מוגבל, אם היקף המכירות השנתי שלו אינו עולה על השיעור המזערי.

(ב) מכר יצרן או יבואן בהיקף מוגבל סוללות או מנורות, יחולו עליו חובות יצרן או יבואן לפי סעיפים 3, 4, 5, 7 ו-8 לחוק לגבי הסוללות והמנורות שמכר.

3. משווק בגודל מזערי 3. חובת קבלת פסולת ציוד וסוללות כאמור בסעיף 30 לחוק תחול על משווק אם התקיים אחד מאלה-

(א) היקף המכירות השנתי שלו הוא השיעור המזערי או גבוה ממנו.

(ב) הוא מוכר סוללות ומצברים ניידים או מנורות.

4. מסירת מידע ומסמכים מסירת מידע או מי שהוא הסמיכו לכך מבין עובדי המשרד להגנת הסביבה, רשאי לדרוש מיצרן, יבואן או משווק להמציא לו כל מידע ומסמכים הנוגעים להיקף המכירות השנתי שלו; נדרש היצרן, היבואן או המשווק להמציא מידע או מסמכים כאמור, ימציאם במועד ובאופן שצוינו בדרישה.

5. תחילה תחילתן של תקנות אלה ביום כ"ט בטבת התשע"ד (1 בינואר 2014).

התשע"ד ב _____
(2013 ב _____)

(חמ 3-4653)

עמיר פרץ
השר להגנת הסביבה

דברי הסבר

כללי

החוק לטיפול סביבתי בציד חשמלי ואלקטרוני ובסוללות, התשע"ב-2012 (להלן - החוק) קובע הסדרים לעניין טיפול סביבתי בציד חשמלי ואלקטרוני ובסוללות ובמצברים. מטרת החוק הן לעודד שימוש חוזר בציד חשמלי ואלקטרוני, לצמצם את כמות הפסולת הנוצרת מציד חשמלי ואלקטרוני ומסוללות ומצברים ולמנוע את הטמנתה, ולהקטין את ההשפעות הסביבתיות והבריאותיות השליליות של ציד חשמלי ואלקטרוני ושל סוללות ומצברים ושל פסולת ציד וסוללות. על מנת לממש מטרת אלה, החוק מטיל אחריות על יצרנים ויבואנים, על רשויות מקומיות ואחראים אחרים לפינוי פסולת, וכן על משווקים. כל אחד מגורמים אלה נדרש להתאים את פעילותו להסדרים הקבועים בחוק.

לפי סעיף 73(א) לחוק, שעניינו תחילה ותקנות ראשונות, תחילתו של החוק ביום כ"ט בטבת התשע"ד (1 לינואר 2014) (להלן - יום התחילה), ובלבד שעד לאותו מועד הותקנו תקנות לפי סעיפים 12(א) ו-67(א)(4). במקרה שלא הותקנו תקנות אלה עד לאותו מועד, ידחה השר, בצו, באישור ועדת הכלכלה, את יום התחילה בתקופה שלא תעלה על שישה חודשים בכל פעם. מטרת סעיפים אלה לקבוע את ההיקף המזערי של ציד חשמלי ואלקטרוני, שמתחתיו לא יחולו החובות המלאות על פי החוק על יצרנים ויבואנים (לפי סעיף 12 לחוק), וכן על משווקים (לפי סעיף 67(א)(4) לחוק).

על פי סעיף 12 לחוק, בקביעת השיעור על השר להתחשב, בין השאר, בהשפעות הסביבתיות והבריאותיות של הציד והסוללות ושל הפסולת הנוצרת מהם ובמחזור העסקים של יצרנים ויבואנים של ציד וסוללות. המשרד להגנת הסביבה ביצע בחינה מקיפה של הנתונים הסביבתיים והכלכליים הרלוונטיים לעניין זה. בין היתר נאספו נתונים רבים, ובהם היקף הציד החשמלי והאלקטרוני הנמכר בשנה, לפי קבוצות מוצרים שונות, ומשקל ממוצע של מדגם מייצג של מוצרים שונים מכל אחד מקבוצות הסיווג הקבועות בחוק (כמפורט בתוספת הראשונה לחוק). כמו כן נעשתה הערכה של ההשפעה הסביבתית והבריאותית של פסולת ציד אלקטרוני וסוללות באמצעות "מדד סביבתי" ("אקו-אינדיקטור").

הטיפול הסביבתי בפסולת הנוצרת מהציד החשמלי והאלקטרוני נועד למנוע ולצמצם את הנזקים הבריאותיים והסביבתיים העלולים להיווצר ממנה. פסולת זו מכילה חומרים מסוכנים ורעילים והטיפול בהם באופן סביבתי נועד לשמור על בריאות הציבור ולמנוע מפגעים סביבתיים. לדוגמא, מנורות הכספית המצויות בצגי טלוויזיות LCD מצריכות טיפול מיוחד מכיוון שהכספית המצויה בהן הינה חומר רעיל היכול להצטבר בגוף האדם ובבעלי חיים. ולמשל, גזי הקירור המצויים במערכות קירור הינם גזי חממה או גזים הפוגעים בשכבת האוזון, המשפיעים באופן שלילי על הסביבה כשאינם נאספים ומטופלים באופן מוסדר.

נמצא כי השיעור המזערי של מכירות של ציוד חשמלי ואלקטרוני, שראוי לפטור מקיום החובות המלאות לפי החוק, הוא 1,000 ק"ג בחישוב של היקף מכירות שנתי. התקנות המוצעות קובעות ערך זה הן לגבי יצרנים ויבואנים והן לגבי משווקים, כפי שיפורט להלן.

יש להדגיש, כי משמעות מתן הפטור ליצרנים, יבואנים ומשווקים לפי התקנות, היא כי עלויות הטיפול בפסולת הציוד והסוללות המוחרגת יושתו בפועל על יתר היצרנים והיבואנים שאינם יצרנים ויבואנים בהיקף מוגבל ועל הציבור. בהתאם להוראות החוק ולפי סעיף 17(א)(5) בפרט, על גופי היישום המוכרים, הפועלים במימון היצרנים והיבואנים הקשורים עימם, לטפל באופן סביבתי בכל פסולת הציוד והסוללות הנמצאת בחזקתם או בשליטתם - המגיעה לאחר שהופרדה ונאספה ברשויות מקומיות, אצל משווקים ובתעשייה - גם מעבר לכמויות הנדרשות לעמידה ביעדי המיחזור הקבועים בחוק.

תקנה 1

הגדרת "השיעור המזערי"

כאמור לעיל, המשרד להגנת הסביבה ביצע בחינה מקיפה של הנתונים הסביבתיים והכלכליים הרלוונטיים לעניין זה. נאספו נתונים על היקף הציוד החשמלי והאלקטרוני הנמכר בשנה, לפי קבוצות מוצרים שונות, ומשקל ממוצע של מדגם מייצג של מוצרים שונים מכל אחד מקבוצות הסיווג הקבועות בחוק (כמפורט בתוספת הראשונה לחוק).

הערכה של ההשפעה הסביבתית והבריאותית של פסולת ציוד אלקטרוני וסוללות נערכה באמצעות "מדד סביבתי" ("אקו-אינדיקטור"). המדד הסביבתי מבוטא במספר המייצג את העומס הכולל שיוצרים חומר, מוצר או תהליך על הסביבה. מדד זה משקלל שלושה מרכיבי נזק לסביבה:

1. 40% נזק לבריאות האדם - מספר מחלות, משך תחלואה, אובדן שנות חיים;
2. 40% נזק למערכות אקולוגיות;
3. 20% נזק למשאבי טבע.

השיעור המזערי המוצע משקלל מספר מרכיבים - משקל המוצר, ההשפעה הסביבתית של המוצר, עלות הטיפול הסביבתי במוצר, כולל הערך הכלכלי של החומרים מהם מורכב המוצר, וכן מורכבות מנגנון האיסוף והטיפול במוצר. השיעור המוצע נועד לשקף מכירה של כמות קטנה של מוצרים, בהיקף פעילות קטן יחסית, שהחרגתם לא תפגע בהשגת המטרות הסביבתיות והבריאותיות של החוק.

בהתאם לאמור לעיל, מוצע לקבוע שיעור מזערי להיקף מכירות שנתי, לפי התנאים המצטברים שלהלן:

1. מכירה של ציוד חשמלי ואלקטרוני, למעט מנורות, במשקל שלא יעלה על 1,000 ק"ג לשנה;
2. מכירה של עד 25 פריטים בשנה מקבוצות סיווג 1 ו-4 (מכשירי חימום וקירור ומכשירי חשמל גדולים). לדוגמה, טלוויזיות LCD (קבוצת סיווג 2) הן בעלות השפעה סביבתית שלילית גבוהה ביותר לפי המדד הסביבתי. טלוויזיות אלו מורכבות ברובן מפלסטיק, מעכבי בעירה, כספית וגז אינדיום. טלוויזיה LCD שוקלת בממוצע 5 ק"ג (1,000 ק"ג שווה ערך לכ-200 מכשירים). דהיינו, מכירה של 25 טלוויזיות מסוג זה עולה על השיעור המזערי, על אף משקלן הנמוך יחסית, וזאת לאור היקף הנזק הסביבתי הצפוי. דוגמה נוספת היא של מכונת

כביסה ומייבש כביסה (קבוצת סיווג 4- מכשירי חשמל ביתיים גדולים). הם בעלי השפעה סביבתית שלילית נמוכה לפי ה"מדד הסביבתי", אך גם עלות הטיפול נמוכה יחסית, בשל תכולת המתכת. משקל המוצרים בין 15 – 40 ק"ג למכשיר (1,000 ק"ג שווה ערך לכ-25 עד 66 מכשירים). דהיינו, השיעור המזערי ייקבע לפי משקל המוצרים שנמכרו או מספרם, לפי הנמוך שבהם.

3. מכירה של עד 200 פריטים בשנה מקבוצות סיווג 2, 5 ו-6 (מסכים וצגים, מכשירי חשמל קטנים וציוד תקשורת וטכנולוגיית מידע קטנים). לדוגמה, טלפונים סלולריים דור 3 ומעלה (קבוצת סיווג 6): השפעה סביבתית שלילית בינונית ועלות טיפול נמוכה יחסית, בשל תכולה של מתכות יקרות. משקל ממוצע למכשיר כ-150 גרם (1,000 ק"ג שווה ערך לכ-7000 מכשירים).

בחישוב השיעור המזערי לא יילקחו בחשבון מנורות וסוללות ומצברים. אלה הם מוצרים בשימוש בהיקף נרחב ובעלי פוטנציאל השפעה סביבתית ובריאותית שלילית **גבוהה מאוד**. נורות מכילות כספית וחלקן עלולות להוות מקור לאדי כספית. בסוללות ובמצברים מצויים חומצות וחומרים רעילים אחרים. לפיכך אין מקום לפטור את העוסקים השונים מהחובות לגבי מוצרים אלה. ככל שמדובר במשווקים קטנים, הנטל עליהם לפי החוק לגבי מוצרים אלה צפוי להיות קטן, ועל כן נמצא שהאיזון בין העלויות לציבור לבין העלויות לאותם משווקים מצדיק חריג זה.

"היקף מכירות שנתיות"

הגדרה זו נועדה להבהיר את בסיס החישוב לפיו יינתן הפטור. קיים חשש כי פיצול של עסקים ופעילות להיקפים קטנים יביא בפועל לפטור מקיום הוראות החוק בהיקפים גדולים של ציוד חשמלי ואלקטרוני, וכתוצאה מכך יגביר את ההשפעות הסביבתיות המזיקות. פיצול כזה, בין מלאכותי ובין כחלק מהתנהלות עסקית לגיטימית, משמעותו מכירת ציוד חשמלי ואלקטרוני בכמויות גדולות ללא נשיאה בעלויות הסביבתיות הכרוכות בכך.

חישוב מפוצל של היקף המכירות השנתיות בין נקודות מכירה של יצרן, יבואן או משווק אחד, או בין קבוצת נקודות מכירה הפועלות במנגנון עסקי ו/או לוגיסטי משותף, יסכל את מטרות החוק. לפיכך, מוצע לקבוע כי היקף המכירות השנתיות יכלול גם מכירה של יצרן, יבואן או משווק שנעשתה במישרין או בעקיפין או על ידי אדם קשור אליו. על מנת להבהיר מונחים אלה, הוספו הגדרות אשר מבוססות על ההגדרות הקיימות בחוק לניירות ערך, התשכ"ח-1968 ובכללי ההגבלים העסקיים (הוראות והגדרות כלליות), התשס"ו – 2006, בשינויים המחוייבים.

תקנה 2 יצרן ויבואן בהיקף מוגבל

לפי סעיף 12 לחוק, יצרן ויבואן בהיקף מוגבל אינו נדרש לעמוד ביעדי מיחזור, אינו נדרש לממן את עלות הטיפול בפסולת הציוד שמכר ולהתקשר עם גוף יישום מוכר, ואינו נדרש לפרסם הוראות לטיפול סביבתי. במקום כל אלה, על היצרן או היבואן לדווח למנהל לפי החוק על פעילותו והיקף מכירותיו. יחד עם זאת, כפי שהוסבר לעיל, הפסולת הנוצרת מהציוד שמכר יצרן או יבואן שיוגדר כבעל היקף מזערי ופטור מהוראות אלו, תטופל בהתאם לחוק במערכי הטיפול שימומנו של ידי יצרנים ויבואנים החייבים על פי החוק. על כן, במסגרת השיקולים לקביעת השיעור המזערי נלקח בחשבון הנטל הנוצר על כלל היצרנים והיבואנים. יצוין, כי במדינות בהן מיישמים חוקים דומים של אחריות יצרן לטיפול בפסולת

ציוד חשמלי ואלקטרוני לא הוחרגו יצרנים קטנים וזאת בין היתר מכיוון שלא נמצא פער משמעותי בעלות היישום הממוצעת בין יצרנים גדולים לבין יצרנים קטנים⁴.

תקנה 3

השר רשאי לקבוע, לפי סעיף 67 לחוק, גודל מזערי לעסק שחלות לגביו חובות משווקים. משמעות החובה היא שהמשווק בגודל מזערי אינו חייב לקבל מוצרים הדומים למוצרים שנרכשו אצלו, ואינו חייב להתקשר עם גוף יישום מוכר.

יודגש כי הטלת החובה בחוק על משווקים לקבל פסולת ציוד וסוללות נועדה לקדם את מטרות החוק באמצעות הבטחת נגישות גבוהה לציבור הרחב להחזרת ציוד וסוללות לאחר שימוש, ועניין זה מקבל חשיבות רבה יותר עבור מנורות וסוללות ומצברים. על כן מוצע שלא לקבוע שיעור מזערי או היקף מוגבל עבור מוצרים אלה.

תקנה 4

סעיפים 5(ו), 12(ד), 21(ז), 33(ב), 39(ג) לחוק, מסמיכים את המנהל ועובד המשרד להגנת הסביבה שהוסמך על ידו לדרוש מידע מגורמים מפקחים - ובכלל זה יצרנים, יבואנים ומשווקים - לשם פיקוח ובקרה על יישום החוק ומטרותיו. למען הסר ספק, מוצע לקבוע הוראה דומה לעניין מידע ומסמכים הנוגעים לאופן חישוב היקף המכירות השנתי לפי תקנות אלה.

תקנה 5

מוצע לקבוע את תחילתם של תקנות אלה ביום התחילה של החוק, ביום כ"ט בטבת התשע"ד (1 בינואר 2014), על מנת שלא תידרש דחייה במועד תחילתו של החוק. יצוין כי למנהל לפי החוק כבר הוגשו מספר בקשות להכרה בגוף יישום מוכר, אשר יהיה מופקד בפועל על יישום חובותיהם של היצרנים והיבואנים לפי החוק.

Arcadis ecolas & RPA, 2008, Study on RoHS and WEEE Directives http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/pdf/rpa_study.pdf ⁴